

Eitt 20 ára minni:

Soleiðis drupu teir Kaj Munk

Kaj Munk, hesin kandi danski presturin, varð skotin eftir beinleiðis boðum frá Hitler. Ein av morðmonnum varð beinleiðis settur inn í viðurskiftini av sjálvum Gestapo-leiðaranum Himmler. 1. november 1944 kravdi Hitler óloynligan terror í Danmark fyrri at knasa mótsøðurostuna. Hann kravdi, at kendir dansk- arar náðleyst skuldu skjótast niður. Ein av teimum fyrstu dög- unum í desember fekk týski politigeneralurin Pancke ein lista við 10 nevnum, og burtur úr teimum valdi hann Kaj Munk og Danum, blaðstjóra, tá tyskarar hildu, at blaðstjórinn stóð í bein- leiðis sambandi við Christmas Møller, sum var flýddur til Lon- don.

10. desember varð hildin ein fundur á Dagmarhus. Tey bæði nevnið vóru góðkend av Hitler, og SD-maðurin Sohnlein, sum dugdi danskt mál, fekk til arbeiðis at kanna viðurskiftini á Vederø prestagarði meira gjølla. Í Berlin tók sjálvur Gestapoleiðarin Himmler sær av málinum og persónliga gav hann SS-manninum Otto Schwerdt nærrí boð um hetta.

SEGÐI SEG VERA AGENT

Sohnlein njósnaði og hevði eyn- uni eftir Munk í Vederø. Hann segði seg vera agent fyrri landbrúks- amboð, og fekk forpaktarin í Vederø at siga sær nærri um Kaj Munk, sum ikki var heima og fyrst væntaðist at koma aftur beint undan jolum. Av hesum var dráps- royndin útsett.

Men mánadagin 3. januar fóru brotsmenninir við bil frá Køben- havn umvegis Odense til Herning, har teir boðu um hús á gistingar- húsinum sum ferðamenn.

Týsdagin 4. januar lá kavi á Vederø-leiðini, har børnini vóru í óvanliga góðum lag. Tá familjan skuldi útferð til jagismáttuna »Løkke-Lykke«, har tey skulu eta morgunnat. Hetta var langur og stríggur dagur. Tá varð avgjørt at hvila eina løtu, áðrenn tey fóru at fáa sær náttverða. Kl. gott 18 fór Kaj Munk upp fyrri at lurta eftir tíðindum frá London kl. 18.15. Hann var ikki sum hann plagdi óróligur og fjarur, eins og hann væntaði nakað.

»EG KENNI TYGUM IKKI«

Í Herning høvdu teir 5 brots- menninir um morgunin gingið í forættingar — síðan koyrd teir til Ringkøbing. Harðani Sohnlein ringdi til Vederø fyrri at vita, um presturin var heima. Kl. var gott og væl 18, og Munk tók framvegis við at lata seg í, tá hann tók tele- fonina. Hin fremmandi spurdi, um hann kundi tala við prestin. Hvønn tali eg við? Hetta er stud, theol. Sørensen Sum brotsmenninir vistu var mótsøðumaður, Munk svaraði: Tað kann eg ikki, eg kenni tygum ikki, farvel!

Kl. umleið 19.30 ringdi telefon- in aftur. Tað var ein sakførari, sum næsta morgun vegna Kaj Munk skuldi mæta í rættinum í sambandi við spúrtiloyvi til hotel Vederø klit, men áðrenn samrøð- an var at enda komin, kom ar- beiðsgentan rennandi inn og segði, at týskararnir vóru har.

Bilurin hjá teimum stóð har for- paktarin búði, ein maður sat við rættið, ein stillaði seg við maskin- byrsu í teirri einu inngangdini til prestagarðin, meðan trigrir fóru inn í hávastovuna, har frá Munk og børnini sótu.

FEKK IKKI LOYVI AT SIGA FARVÆL

Sohnlein fæddi orðið og spurdi eftir prestinum, samstundis sum hann visti fram stolin dansk polit- merki. Tá Munk kom frá telefon- ini, var hann fullkomuliga rølgur.

Uppá boðini um at fylgja við svaraði hann bert, at hann mátti hava eitt sindur av klæðum og barberamboðini við. Til hetta svar- aði Sohnlein, at honum ikki nýtti- ist at taka stórvegis við.

Brotsmenninir vóru reddir. Teir

skundaðu undir Kaj Munk og góvu honum ikki loyvi at siga farvæl við børnini, og teir skumpaðu frá Munk til viks, tá hon vildi fylgja manninum út í bilin. Ein av brots- monnum helt bilhurðini, meðan Munk var skumpaður inn í bilin millum tveir menn.

Hetta var síðstu ferð, hann koyrði frá Vederø prestagarði.

LIKID VAR FUNNID Í VEGGRÓVINI

Næsta morgun, 5. januar, var frostklárt veður — Anton Sejthsen, múrari, var á veg eftir hovudveg 15 millum Silkeborg og Herning. Í gróvinum fram við vegnum lá ein maður á rygginum. Frá einum holi í tinningini gekk ein stripa av storknaðum blóði niður eftir and- litinum. Múrarin kandi ikki Munk beinanvegin — hann ringdi til po- lititið í Silkeborg, sum beinanvegin hevði varhugan av, hvat í hent var, tí frá Munk hevði sagt politinum frá, tá ið Kaj Munk varð furdur burtur.

Á staðnum, har Kaj Munk var myrður, hava hvønn dag í 20 ár ligið frisk blómstur.

Rændu minstlønina við 150 krónum um mánaðin

Vit minnst, hvussu Erlendur Paturssonur og hansara menn við lokabrogdum — og her vóru menn sum Fríðrikur Hansen, lögtings- maður ikki tann mætasti — fingi minstlønina frá 800 kr. niður í 650 kr. Hetta veldi nógvum trol- aramonnum og øðrum fiskimonnum stórtap. Tað vóru ikki so fáir

fiskimenn, sum av hesum Erlends Paturssonar og hansara manna væl- signið roknaðu seg at hava tapt tað árið meir enn háltannað tús- und, ið var stóru peningur tá.

Tað hevur verið alt annað enn vælsignisli, sum hesir fiskimenn hava veitt Erlendi Paturssyni og hansara monnum síðani tá!

Og hvussu bóru Erlendur Patur- sonur og hansara maður seg at uppi í Islandi, tá ið teir skuldu hjálpa fiskimonnum? Hvar var hann, og hvussu var hann, tað ið fiskimenn leitaðu eftir honum? Hvussu dugnaði hann fiskimonn- um har uppi?

Hví leggja heilt yvir teirra tjóð- veldis oddafiska ófátliga atburð mói fiskimonnum har uppi.

Teir fiskimenn, sum vóruð skel- aðir og vónsviknar av persónligum royndum, eru skureraðir fyrri nakran tíð í livinum aftur at hava álit á teimum og velja teir sum álitismenn.

Teimum nýtist onga frásøgn! Teir hava upplivað nóg mikið! Men allir hinir fiskimenninir hava eisini rætt at fáa at vita, hvussu álitismenn teir royndast á gevustundum!

Hví skulu teir kanska einaferð enn setast út fyrri ta vanlukku at velja so ringar álitismenn í góðari trúgv, haldandi at teir eru teir rætti menninir?

Og hví skulu foryngjar ikki fáa at vita, hvussu tjóðveldismenn lótu seg og fiskimannastætin verða representarðan í Geneve á alhæims fiskivinnustmáling- um?

Er tað ikki beinleiðis brot móti fólkunum at dylja her, at skava út yvir? Tað er fyrst og fremst brots- verk móti tjóðveldismonnum, sum hava valt menn sínar í góðari trúgv.

Keyðið SOSIALIN!
Haldið SOSIALIN!
Lesið SOSIALIN!

T. R.

Nú tað lýsir

Foroykskað eftir J. J. Kronstrøm

Lag: Ja, vi elsker dette landet

Nú tað lýsir, sólin stigur,
i purpur roða glødd.
Og um allan heimin flýgur
arbeiðskorsins rødd,
leingi veik hon var og lúgvað
við slitis harða boð,
men fri hon brátt kann fljúgva
eig arnaveingja flog,
men fri hon brátt kann fljúgva
hitt arnaveingja friða flog.

Stoltur attir, strangar tíðir
risa kring um oss,
Til stríð for hann, sum sára liður!
Fell hvønn gull-kaloss!
Felagsviljin er vár styrkur,
hevj hann húnarhát!
Hóast ódn og lygn og myrkur,
vit kenna vára mátt,
Ja, at enda lygn og myrkur
reoiðst vára sterka mátt.

Sjá, tey sólarrisins merkir
ala frægd og gleim,
Byggja samdir vit og sterkir
vára byggja heim.
Trælakorini tey svinna
og øll tann niðungstið,
Kammirátar, sjá vit vinna
hitt harða fyrsta stríð,
Kammirátar, sjá vit vinna
hitt fyrsta ódnarmikla stríð.

P æ t u r.

Arup-málið..

(Framhald frá 1. síðu).

við einum undirprisi til fiski- menninir at gera sær delt hjá nokrum fám og harvið skerja tilvikið hjá fiskimannaheim- unum í Foroyum??? blstj.)

Harmiligt at vera vimi til, hvussu hesir háttvirdu harrar fiski- malaríðharrin Erlendur Patur- sonur og logmaður Hákon Djur- hus skammlest avdúkaði seg og landstýrið samlaða sum latur- verja og orindasveinar fyrri nakrar faar andvegis fiskimansins interess um, sum millum annað liggja í, at kreftir koma, sum eru menir at geva ein pris fyrri fiskin, at tað loysir seg hjá foroyiskum skipum at landa í Foroyum heldur enn at sigla til Bretlands við fiskinum. Tá ið nakar skip, foroyiskt ella útlendskt, vil selja fiskin í Foroy- um heldur enn at fara til bretska ella annan marknað við honum.

Logmaður royndi eisini í villu oði síni og roynd at forvara ill- gerð landstýrisins at málá fiski- marksspurningin inn í málið, hóast at hann betri enn nakar annar skilir at tað at geva foroyiskum virkjun loyvi at keypa uppiskoytis fisk frá fremmandum skipum als einki hevði við sjómarksspurningin at gera.

Til E. P.s og annara talara málan um, at loyvi til at keypa uppiskoytisfisk vil lokka heimsins skipafloða á okkara fiskigrundar helt Foroya fremsti útróðrarmaður Poul Jacob Olsen, lögtingsmaður, eina sera forvitnsliga og skil- goða talu, sum til fullnar visti hvussu grundleys og skilaleys her-

da tala teirra landstýrismanná og Marjus Johannesens var.

Harra Poul Jacob Olsen, lög- tingsmaður, segði sterkt strikandi undir orð síni, at hann dugdi ikki at siggja annað enn at allir fiski- monnir og serliga útróðrarmenninir máttu vera interesseraðir í, at virki sum t.d. Findus í Noregi kundu koma og seta fiskaprisin so hogan, at tað loyst seg at selja veiðina í Foroyum heldur enn fara til Bretlands við henni.

Niels Holm Jacobsen, lögtings- maður, visti á, at virki okkara máttu, um tey skuldu kanna ganga, fáa rafisk, og arbeiðsloysi var so stórt, at virki máttu setast á stovn. Og tá ið Erlendur Patur- sonur, landstýrismáður, talaði um ætlanir og pláner, so mátti hann siga, at hóast hann hoyrði við til landstýrissamgonguna, so hevði hann einki sæð og hoyrt um hesa pláner á samgongufundum. (Nú fleyg rukandi oði í lögmannin Andliðið varð sum ein sveiti.) Men tá ið logmaður kom upp æt- landi mest fyrri at retta sin partá- mann kom hann tvørturimót at vátta Niels Holm Jacobsens orð við at siga, at heldur ikki hann hevði sæð nakrar pláner, men hann helt seg kortini vika, at menn sótu og arbeiddu. (Tá skoru menn í látur).

E. s. Einasta finansiering, sum harra figgar- og fiskimalaríð harrin visti at visa á, var hin danska ægnsudviklings lovene, sum seinasta landstýri fekk at galda eisini fyrri Foroyar. (Lög- tingsmenn kundu ikki halda sær, »o, det dejlige danske guld!«)